

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศเกษตรกรรมมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล ผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตได้นั้นมีจำหน่ายและบริโภคได้ทุกฤดูกาล และเป็นที่ทราบกันดีว่า การประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะต้องพึ่งพาปัจจัยทางธรรมชาติ ทั้งในด้านภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ฯลฯ แต่ในปัจจุบันจากสภาพความแปรปรวนของภูมิอากาศ ทำให้การทำการเกษตรประสบกับปัญหามากมาย เช่น ผลผลิตไม่ออกผลตามฤดูกาลหรือให้ผลผลิตมากเกินไปเกินความต้องการของตลาด และทำให้เกิดปัญหาด้านราคาของสินค้าเกษตรตามมา

ดังนั้นทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรจัดตั้งกลุ่มทางการเกษตรขึ้นเพื่อรองรับ และร่วมกันแก้ปัญหาด้านการตลาดและการผลิตของผลิตผลทางการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรก็เป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจของเกษตรกรกรในการแก้ปัญหาในภาวะที่เกิดผลผลิตทางการเกษตรเกินความต้องการของตลาด และยังเป็นการใช้เวลาว่างที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

ในปัจจุบันประเทศไทยมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้งหมดกว่า 13,744 กลุ่ม จังหวัดเชียงใหม่ก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร ซึ่งในปี 2542 จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้งสิ้น 757 กลุ่ม โดยมีเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรในแต่ละอำเภอเป็นผู้ดำเนินการในการส่งเสริมและแนะนำวิธีการผลิต ให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่าง ๆ ในพื้นที่ ผลผลิตที่ได้จากการแปรรูป การถนอมอาหาร เป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตรด้วย

แต่ผลผลิตของแม่บ้านเกษตรกรดังกล่าวยังขาดการสนับสนุนทางการตลาดเป็นอย่างมาก ทั้ง ๆ ที่การตลาดเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของผลผลิตของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอดีต ผลผลิตของแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่จะวางจำหน่ายเพียงในพื้นที่ที่ทำการผลิตเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องการจัดการด้านการตลาด ทำให้ผลผลิตที่ผลิตได้ไม่แพร่หลาย และได้ราคาไม่ดีเท่าที่ควร แต่ในปัจจุบันจากการส่งเสริมและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ทำให้การตลาดของผลผลิตของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีขึ้น กล่าวคือ ผลผลิตที่ได้วางจำหน่ายแพร่หลายมากขึ้นกว่าเดิม มีการรวมตัวกันของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรภายในอำเภอ และภายในจังหวัด เพื่อนำสินค้ามาวางจำหน่ายในรูปของสหกรณ์ร้านค้า นอกจากนี้ ยังได้นำผลผลิตไปวางจำหน่าย(ออกร้าน) ตามงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานฤดูหนาว งานไม้ดอกไม้ประดับ และผลผลิตของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางกลุ่มยังวางจำหน่ายยังห้างสรรพสินค้าที่มีชื่อเสียงบางแห่งในจังหวัดเชียงใหม่อีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้คุณภาพ (สังเกตได้จากการได้รับตราขอ.ของแม่บ้านเกษตรกรบางกลุ่ม) แต่ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวส่วนใหญ่ยังขาดการจัดการด้านภาชนะหีบห่อ การบรรจุ การได้รับเครื่องหมายขอ. (องค์การอาหารและยา) การยืดอายุของผลิตภัณฑ์ รวมถึง มีการแข่งขันทางด้านผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันในแต่ละกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรภายในอำเภอและจังหวัดเดียวกันสูง ทั้ง ๆ ที่ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตเหมือน ๆ กัน จึงทำให้เกิดการซ้ำซ้อนของผลิตภัณฑ์ จนบางครั้งผู้ซื้อเองไม่มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์นั้นคือจริงหรือมีคุณภาพหรือไม่

ดังนั้นผู้ทำการวิจัย จึงเห็นสมควรที่จะศึกษาวิธีการตลาดของผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ว่า มีทิศทางของการตลาดเป็นเช่นไร และรวมไปถึงการรวบรวมชนิดของผลิตภัณฑ์ ราคาขายต่อหน่วย วิธีการส่งเสริมการจำหน่าย ปัญหาและอุปสรรคของผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อการตลาด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด และเพื่อช่วยให้ทราบวิธีการตลาดโดยรวมอย่างละเอียดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดเชียงใหม่ว่าเป็นเช่นไร ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาทางการตลาดสามารถเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมชนิดของผลิตภัณฑ์ ราคาขายต่อหน่วย และผลการดำเนินงานทางการตลาดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาวิธีการตลาดของผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางการผลิต และการตลาดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดและเป็นคู่มือในการพัฒนาทางการผลิตและการตลาด ให้เป็นไปได้อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องตลอดไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง วิธีการตลาดของผลิตภัณฑ์การเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ เป็นการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ด้านสินค้า/ผลิตภัณฑ์ การจำหน่าย สินค้า ราคาสินค้า การส่งเสริมการจำหน่าย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานทาง ด้านการผลิตและการตลาดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดในการศึกษามี ดังนี้ คือ

1.สินค้า/ผลิตภัณฑ์

- 1.1 ทรายี่ห่อ
- 1.2 การหีบห่อ
- 1.3 การรับประกัน
- 1.4 การได้รับอຍ.
- 1.5 เกษตรชนวนชิม-ชวนใช้

2.การจำหน่าย

- 2.1 ช่องทางการจำหน่าย
- 2.2 ตำแหน่งที่ตั้งร้านค้า
- 2.3 อาณาเขตขาย
- 2.4 ระดับสินค้าคงคลัง
- 2.5 การขนส่ง

3.ราคา

- 3.1 ระดับราคา
- 3.2 ส่วนลดและส่วนยอมให้
- 3.3 ข้อตกลงการจ่ายเงิน

4.การส่งเสริม

- 4.1 การโฆษณา/ประชาสัมพันธ์
- 4.2 การขายส่วนตัว
- 4.3 การส่งเสริมการขาย
- 4.4 ความช่วยเหลือจากทางราชการ

โดยทำการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เทคนิคเกษตรและจากประธานและคณะกรรมการกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร จำนวน 39 กลุ่ม จาก 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย อำเภอ ดอยสะเก็ด อำเภอหางดง อำเภอสันกำแพง อำเภอสารภี อำเภอสะเมิงและอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ภรรยาของเกษตรกรหรือบุตรหลานของเกษตรกรที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และพ้นจากสมาชิกวุฒเกษตรกร ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป รวมตัวกันขึ้นในด้านความคิด กำลังกาย กำลังทรัพยากร และจิตใจ เพื่อร่วมกันทำงานช่วยกันแก้ไขปัญหาและปรับปรุงสภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกรในด้านเกษตรกรรม และความเป็นอยู่ให้มีรายได้ดี สุขภาพอนามัยสมบูรณ์ มีความมั่นคงของชีวิตครอบครัว อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น เป็นผลสืบเนื่องช่วยให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้นด้วย

ผลการดำเนินงานทางด้านตลาด หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เช่น การโฆษณาสินค้า การดำเนินการขอตราขอ. เป็นต้น

วิธีการตลาดของผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้าน หมายถึง เส้นทางการตลาดที่กลุ่มแม่บ้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นการขายส่ง ขายปลีก หรือการนำไปจำหน่ายออกร้านตามงานต่าง ๆ

ราคาขายต่อหน่วย หมายถึง ราคาของผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ที่วางจำหน่ายในท้องตลาดทุกเส้นทางการตลาด

ชนิดของผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทุกประเภทที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำการผลิตเพื่อการจำหน่ายภายในกลุ่มของตน

เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร หมายถึง เจ้าหน้าที่ของเกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนในกิจการด้านต่าง ๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้พื้นที่ที่รับผิดชอบ
คุณภาพของผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับตราขอ.